

**NOWY JĘZYK
BADAŃ SONDAŻOWYCH
NAD RELIGIJNOŚCIĄ**

Marta Bożewicz

**NOWY JĘZYK
BADAŃ SONDAŻOWYCH
NAD RELIGIJNOŚCIĄ**

Analizy i próby

Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR
Warszawa 2022

Recenzje:

prof. dr hab. *Janusz Mariański*

prof. dr hab. *Wojciech Pawlik*

Redakcja i korekta:

Hanna Trubicka

Projekt okładki:

Katarzyna Juras

Na okładce frontowej wykorzystano zdjęcie © Adobe Stock,

nr 451229119, autor Kenji Takeuchi

zdjęcie Autorki: Grzegorz Bożewicz

Copyright © 2022 by Wydawnictwo Naukowe Scholar Sp. z o.o.

Publikacja dofinansowana
przez Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytetu Warszawskiego

Wydział Nauk Politycznych
i Studiów Międzynarodowych
Uniwersytet Warszawski

ISBN 978-83-66849-86-0

Wydawnictwo Naukowe Scholar Spółka z o.o.

ul. Oboźna 1, 00-340 Warszawa

tel./fax 22 692 41 18; 22 826 59 21; 22 828 93 91

dział handlowy: jak wyżej w. 108

e-mail: info@scholar.com.pl

www.scholar.com.pl

Wydanie pierwsze

Skład i łamanie: *Dariusz Piskulak*

Printed in Poland

SPIS TREŚCI

Wprowadzenie	9
---------------------	----------

Część 1

Metodologia badań nad religijnością – przegląd literatury przedmiotu

Rozdział 1. Problemy związane z badaniem religijności	15
1.1. Religijność jako trudny przedmiot badań	15
1.2. Problemy operacjonalizacji i interpretacji	23
Rozdział 2. Skale i typologie religijności	32
2.1. Klasyczne skale orientacji religijnej	32
2.2. Polskie skale zaangażowania religijnego	36
2.3. Typologie religijności Polaków	42
Rozdział 3. Badania nad religijnością prowadzone na świecie i w Polsce	46
3.1. World Values Survey	46
3.2. European Social Survey	49
3.3. Diagnoza Społeczna	53
3.4. Badania CBOS	54
3.5. Badania ISKK	56

Część 2

Badania kognitywne nad sondażami religijności

Rozdział 4. Opis zrealizowanego badania	67
4.1. Metodologia wywiadów kognitywnych	67
4.2. Przebieg badania	70
Rozdział 5. Wyniki badania kwestionariusza World Values Survey	73
5.1. Religia jako ważna sprawa w życiu	73
5.2. Częstość chodzenia do kościoła	74
5.3. Częstość modlitwy	77

5.4. Autodeklaracja religijności	79
5.5. Stosunek do zestawu stwierdzeń	82
5.6. Skala ważności Boga w życiu	87
5.7. Uwagi do kwestionariusza WVS	89
Rozdział 6. Wyniki badania kwestionariusza European Social Survey	93
6.1. Skala stopnia religijności	93
6.2. Częstość udziału w mszach, nabożeństwach lub spotkaniach religijnych	95
6.3. Częstość modlitwy	96
6.4. Wpływ imigrantów na religijność Polaków	96
6.5. Uwagi do kwestionariusza ESS	98
Rozdział 7. Wyniki badania kwestionariusza CBOS	100
7.1. Charakterystyka wiary badanego	100
7.2. Częstość modlitwy i jej rozumienie	103
7.3. Częstość udziału w praktykach religijnych, takich jak msze, nabożeństwa lub spotkania religijne	109
7.4. Autodeklaracja wiary	111
7.5. Wiara w kontekście wskazań Kościoła	118
7.6. Rozumienie pojęć „wierzący” i „religijny”	124
7.7. Uwagi do kwestionariusza CBOS	130
Rozdział 8. Wyniki badania kwestionariusza ISKK	131
8.1. Wiara i praktyki religijne jako sprawy ważne w życiu	131
8.2. Wiara jako źródło poczucia bezpieczeństwa	135
8.3. Opinia o równości wyznań	137
8.4. Wiara w siłę wyższą, którą można nazwać Bogiem	139
8.5. Doświadczenie poczucia bliskości Boga	140
8.6. Rozwiązywanie konfliktów moralnych	146
8.7. Częstość i okoliczności modlitwy	148
8.8. Przystępowanie do komunii świętej i spowiedzi	151
8.9. Częstość chodzenia na mszę świętą	153
8.10. Stosunek do wiary i praktyk religijnych	155
8.11. Uwagi do kwestionariusza ISKK	159
Rozdział 9. Postrzeganie różnicowania religijnego Polaków	165

Część 3

Elaboracja, test i demonstracja nowej metodologii

Rozdział 10. Wypracowanie pytań do badania religijności	175
10.1. Założenia	175
10.2. Częstość udziału w mszy, nabożeństwie lub spotkaniu religijnym	176
10.3. Uczęszczanie na spotkania wspólnoty, grupy modlitewnej lub ruchu religijnego	178

10.4. Postrzeganie wiary przez innych ludzi	180
10.5. Znaczenie Boga w życiu	183
10.6. Postrzeganie Kościoła	186
10.7. Charakterystyka wiary	191
10.8. Uwagi do nowego kwestionariusza badania religijności	195
Rozdział 11. Test nowej metodologii badania religijności	199
11.1. Podstawowe wyniki badania ilościowego	199
11.2. Zestawienia różnych pytań	204
Rozdział 12. Typologia religijności Polaków	224
12.1. Podstawy nowej wersji typologii	224
12.2. Charakterystyka poszczególnych typów	226
Rozdział 13. Demonstracja nowej metodologii badań nad religijnością	237
13.1. Porównanie typologii w kontekście religijności	237
13.2. Porównanie typologii w kontekście innych zagadnień	242
13.3. Przemiany religijności Polaków pod wpływem pandemii COVID-19	248
Zakończenie	257
Aneks	261
Spis tabel	261
Dyspozycje do I tury wywiadów kognitywnych	263
Ankiety wypełniane przez badanych w I turze wywiadów kognitywnych	264
Wykaz skrótów	271
Bibliografia	273